

רדיאל

(המסך מעמוד 11)
 יין לקבל את הפיקוד. לשחא. גנים אל-
 דין נעלב עד עומק נשמתו. נכבדים בכו
 ונישקו את ידו — ללא תוצאה.
 כאשר נודע למתנדבים, כי מפקדם עוב
 את העיר — נפלו עליהם מורא ופחד.
 איש איש נטל את נשקו וברח מהעיר —
 כאילו היה בה הדבר. אבל לפני כן פרצו
 לחנויות ולבתים, שדדו ובזזו — והיו
 מיקרים רבים של אונס. מתנדבים רבים
 נהרגו בידי אבותיהם של הבנות.
 יפו שקעה בחבלי גסיסה — ומשכה
 אליה את עופות-הטרף. כנופיות שודדים
 מעזה, ממגידל ומגזרה בדרום נחתו מסי-
 רותיהם, שדדו לאור היום, וחזרו דרך
 הים כלעומת שבאו. אבות העיר נאלצו
 להפנות חלק ניכר מכווח-המגן אל העיר
 פנימה, כדי לשמור על הרכוש מפני ה-
 שודדים.

★ ★ ★

אונייה לפינוי העיר

המשה ימים לפני גמר המנדט ה-
 נכבדי יפו. היו שם עזיז שחאדה, אדוארד
 אל-ביירותי, ד"ר יוסוף היכל, רשיד אל-
 ריחאני, אל-חאגי אחמד אבו לבן, ואנוכי.
 הוא אמר: „אני רואה בצער את מצבה
 של העיר היפה הזאת. זה לא סוד שה-
 יהודים יוכלו להרוס את עירכם, מייד עם
 צאה כוחותינו. נותרו בעיר רק 5000 תו-
 שבים — הם יפלו קורבן לניקמת היהודים.
 מה דעתכם שתכריזו על יפו כעיר פרוות,
 שאינה מוגנת, ובזאת תצילו אותה מה-
 רס? אני משאיר זאת להחלטתכם, ואצפה
 לתשובה.”

עם צאתה, היינו כולנו בדיעה להסכים
 להצעתו. אבל איש מאיתנו לא העז לומר
 זאת בקול רם — פן יאשימו אותו כבוגד.
 בלידת-ברירה, החליט רביסרן מישל עיסא
 להכין את הגנתה האחרונה של העיר. אבל
 הוחלט בכל זאת להעביר את הצעת המו-
 של לדמשק, ואף נשלחה לשם מישלחת
 אחרונה מיפו כדי להסביר אותה. היה
 ברור, כי יפו תצטרך ללחום — עד מותה.
 אחדים מהנכבדים שנותרו בעיר התקש-
 רו עם סוכנות נסיעות, הזמינו אוניית-
 נוסעים גדולה שתיקח את כל התושבים
 שנותרו. הם שילמו את הכסף — אך שום
 אונייה לא הגיעה. הם פנו לנאבליוס לש-
 לוח משאיות — אך גם אלה לא באו.

★ ★ ★

הגסיסה — והמוות

עם שחר של ה-13 במאי יצאו אח-
 רוני חברי מועצת-העיר את יפו; איתם
 גם חברי הוועד הלאומי. רק אחד מהם,
 צלאח אל-נאצר, נשאר במשרד.
 התושבים שנותרו הפגיזו כל הזמן ב-
 רחובות. „המותח לחוד הערבי העליון!
 המותח למופת! לחם לילדינו! תרופות
 לפצועים!” הם צעקו.

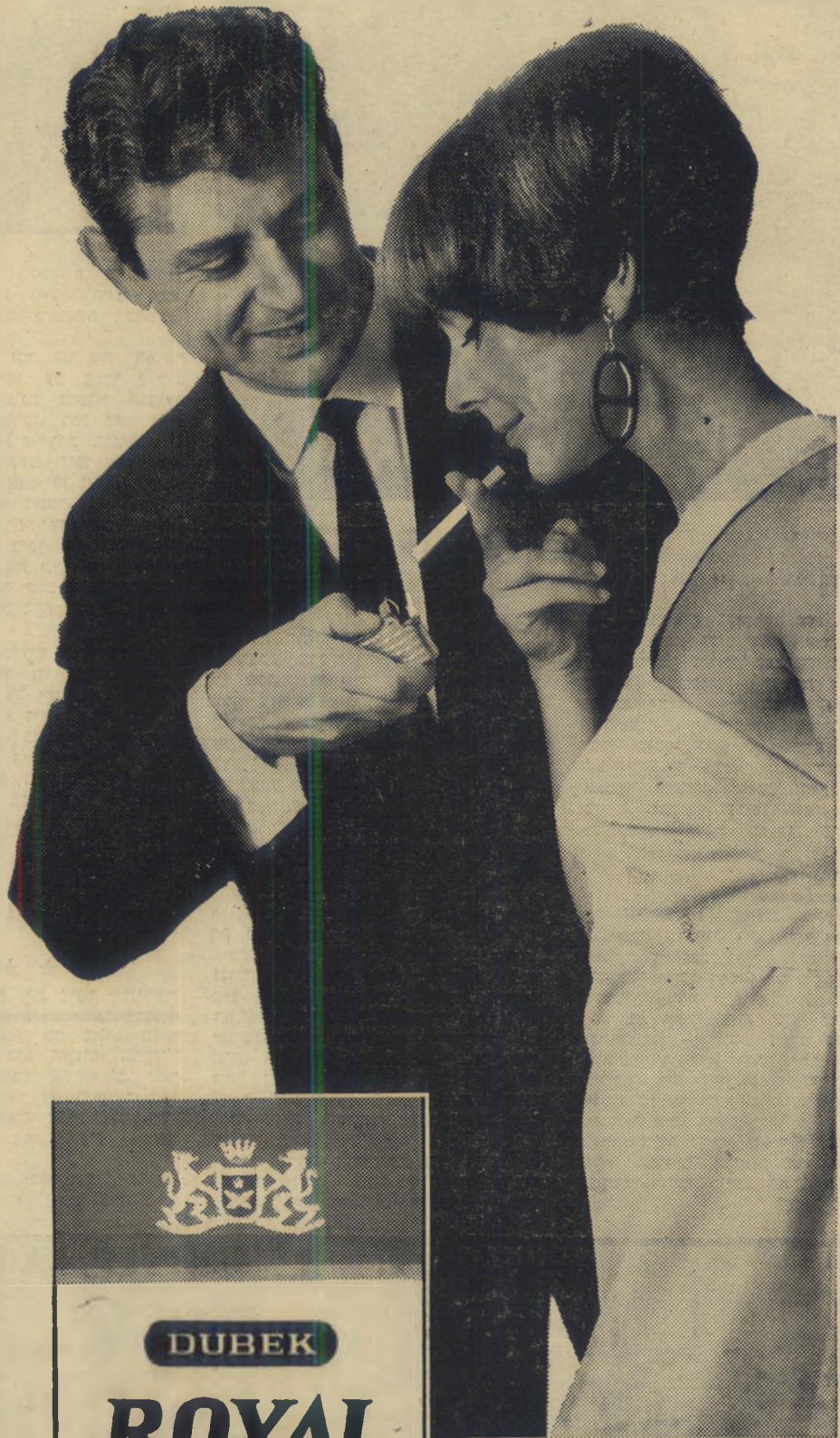
סירחון הגחיות כיסה את העיר. אשפה
 וזוהמה הצטברו ברחובות. החנויות היו
 סגורות — או פרוצות.

אחרי הצהריים הגיע מיברק מעמאן,
 על הסכמתה להכרזת יפו עיר פרוות.
 כעבור שעה קלה הודיע על כך גם מוזכר
 הליגה הערבית, עוזאם פאשא, מרדיו ירו-
 שלים. הוא מסר כי הודעה על כך הוע-
 ברה לאיים.

בשעה חמש אחרי הצהריים הומין המו-
 של הבריטי את נציגי הצד הערבי והצד
 היהודי, ושוחח עם כל מישלחת בנפרד.
 הוא הודיע לנו כי מועצת הביטחון שיג-
 רה נציג, העומד להגיע בכל רגע. הוא
 מסר לידי הנציגים הערביים 3000 לירות
 — משכורות הנוסרים, שהיו צריכים לק-
 כל את שכרם באמצעות העירייה ששוב
 לא נותר ממנה איש. באותו מעמד אף
 העביר לרשותנו את הנשק של העיר: 22
 רובים, יחד עם תחמושת.

בשני בבוקר של ה-14 במאי יצאו יצחק
 אל-דג'אני ואמין אנדראוס ללוח את ה-
 מושל אל מבואותיה המזרחיים של העיר.
 כמעשה רשמי אחרון מסר להם את מפי-
 תחות המשרדים הממשלתיים בעיר.

בשעה 10 בבוקר נכנסו היהודים ליפו.
 עובדת מרכזיית-הטלפון הודיעה למרכזייה
 של רמלה: „ברגע זה נכנסו היהודים לי-
 יפו. בושעה וחרפה לערבים. בוז למנהיגים!”
 אני אישית אינני יודע מה קרה אחרי
 השעה עשר, כי באותה שעה בדיוק נטש-
 תי את העיר לכוחי עזה, ומשם לירוש-
 לים המזרחית. עבדתי מספר חודשים בעיר
 בצרה שבציראק, אבל חשתי שאני זר שם.
 חזרתי לירושלים, ומאו אני חי בבית הוה.
 עבשיו אני מנסה לרשום את תולדות
 נפילתה של ירושלים — 19 שנה אחרי
 שראיתי את ימיה האחרונים של יפו.

דובק רדיאל
 יוצאת מן הכסף